

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

§. 4. De poenis impositis harum legum transgressoribus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

sub actione legendi, quia verè librum legit. Denique est aduertendum eos, qui remotè ad impressionem concurrunt, posse fautores hæreticorum esse, si eas actiones præstent, vt hæretici fauant: sic Sanchez *suprà*.

14 Quarta actio prohibita in Bulla Cœnæ Domini, est defensio, siue publica sit, siue occulta librorum hæreticorum quouis ingenio, vel colore facta. Hæc autem defensio, & verbis, & factis concingere potest: factis contingit, si librum oculos, aut alio modo impedit, ne comburatur, nè iudicibus fidei tradatur. Sic Sanchez alios referens, *lib. 2. cap. 10. num. 58*. Suarez *disp. 20. sect. 2. num. 25*. Verbis contingit, si rationes quæras, vt persuadeas librum hæretici non esse comburendum. Item si argumenta dissoluas, quibus impugnatur, vel in sui fauorem rationes inuestiges: etiam si hæc omnia occultè, & solus facias & occasione inquirendæ veritatis: sic Sanchez, & Suarez *suprà*. Sed quid si diceretur: Hic liber optimus est, lectula hæretici, vel non prohibitione, aut combustione dignus? Affirmat Suarez *num. 25*. esse defensionem, quia iam verbis defendis; credo intelligendum esse, quando coram aliis affirmat, secus si nullus audit: tunc enim nulla videtur esse illius libri defensio. Neque obstat, si scriptis in tuo cubiculo librum laudes, vocari defensionem, quia scriptura est quid permanens, & per illam continuò defendis, at verba transeunt: sic tradit Vgolinus *de censur. Papa. reservat. 2. part. c. 1. verbo ac eorum quomodolibet defendentes, num. 2. vers. 3. Sanchez num. 58*. Si autem liber de religione tractat, neque vllam hæresim contineat, non censendus est defensor illius ex eo solum, quod eius doctrinam laudes; quia laudas, quod bonum est; & idem est, si laudes styllum, ingenium, & modum procedendi: at cautè debes procedere, ne videaris auctori fauere, nè intendere minus bene ab Ecclesia esse prohibitum: sic Doctores *suprà* relaxi, & Farinacius *de hæresi, quaest. 2. 80. n. 12*. Insuper dubitant Doctores, an dicaris defensor, si solum dicas te velle defendere hunc librum? Negant Farinacius, Sanchez, & Vgolinus *suprà*; quia id solum est significare animum defendendi, non defendere; secus verò si iam in proximitate es, & prouocares, ad certamen; quia ipsamet prouocatio, & ad certamen præparatio, est defensio quedam. Ego verò in vtroque casu crederem esse defensionem, regulariter loquendo: quia illa voluntas sic significata retrahit impugnatores, & quasi illos difficiliiores reddit librum subuertere, cum videant habere patronum: quare licet hæc significatio non sit defensio per certamen, sed illius significatio: illa tamen significatio est quedam defensio.

15 Quinto loco possumus de aliis actionibus dubitare, an sub prohibitione Bullæ comprehendantur: scilicet de transcriptione libri hæretici, deque illius venditione, aportatione & emptione?

Respondeo hæc actiones, etsi expressè in Bulla Cœnæ non contineantur, sub lectione, retentione, vel defensione contineri. Transscriptio enim libri, cum lectione libri, illiusque retentione coniuncta est. Eadem est de aportatione, emptione & venditione, quæ absque retentione fieri nullatenus possunt. Adde decretis supradictis Iulij III. Pij IV. Clementis VIII. & Pauli V. excommunicationem, & pœnas alias contra vendentes, ementes, & aportantes hos libros latas esse, vt constat ex his quæ adducit Pegna *2. part. director. comment. 3. ad cap. fraternitatis, & comment. 17. ad cap. nouerit, de sentent. excomm. & Farinacius q. 180. n. 15. & seqq.*

§. III.

Circa quas personas cadat hæc prohibitio legendi, & retinendi hæreticorum libros.

- 1 Omnes comprehenduntur.
- 2 Ex speciali priuilegio Inquisitores eximuntur.
- 3 Extenditur facultas ad commissarios.
- 4 Limitatur doctrina in regno Hispania.
- 5 Nullus præter Pontificem dare potest facultatem legendi libros hæreticos.

1 Constat ex Bulla Cœnæ quascumque personas quacumque dignitate, siue Ecclesiastica, siue seculari fulgentes, comprehendendi. Vnde comprehenduntur Episcopi, Archiepiscopi, Primates, Patriarchæ, Cardinales: & ex secularibus etiam Rex, & Imperator; quia in iis, quæ ad religionem, & bonum fidei pertinent directioni Ecclesiæ subduntur.

2 Solum est difficultas, quibus ex speciali priuilegio hoc licitum sit?

Cui difficultati respondeo nemini alteri præter Inquisitores hæreticæ prauitatis esse generaliter concessum: constat ex Bulla Iulij III. *suprà* relata, & ex Bulla Pauli V. & Pij IV. quas omnes adducit Pegna *in fine directorij, inter litteras Apostolicas, fol. mibi 115. & 129*. reuocante omnes facultates Episcopis, & aliis quibuscumque personis concessas, Inquisitoribus, & commissariis exceptis. Ex qua exceptione inferunt plures Doctores

Inquisitores, & commissarios facultatem habere legendi, & retinendi hæreticorum libros. Nam licet in supradictis Bullis positum illis hæc facultas concessa non sit, sed solum excipiantur à reuocatione generali, illa exceptio videtur esse tacita concessio: sic tenet Pegna *director. 2. part. comment. 3. ad cap. fraternitatis, de hæretic. vers. iam hæc prohibitio*. Vgolinus *tractat. de censuris, 2. part. in glossa aut pertinentes, §. 1. vers. tertio in excommunicationem*. Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 16. quaest. 13*. Grassis *lib. 4. de eis, cap. 18. num. 45. fine*. Martin. Delicio *disquisit. magic. lib. 5. sect. 17. vers. solis Pontificibus*. Farinacius *de hæresi, q. 180. n. 43*, etiam contra videtur sentire Thomas Sanchez *lib. 2. c. 10. n. 46*. Barbosa *de potest. Episcopi, allegat. 90. n. 8*. Suarez *disp. 20. de fide, sect. 2. n. 28*, affirmant namque illam exceptionem non esse concessionem tacitam.

3 Supradictam facultatem legendi libros extendunt Grassis, Pegna, & Farinacius ad commissarios inquisitionis non solum à Sede Apostolica constitutos, sed etiam constitutos ab ipsis inquisitoribus, quia absolute dici possunt à Sede Apostolica constituti.

4 Limitanda hæc omnia sunt in regno Hispania, vbi solum Inquisitor generalis habet potestatem legendi libros hæreticos, & cui ipse committit, non alius, constat ex Bulla Pauli V. apposta in principio Expurgatorij.

5 Ex his constat neminem à Pontifice, aut cui ipse expressè concesserit, posse dare facultatem legendi libros hæreticos hæresim continentes, vel de religione tractantes, quia in dicta Bulla Cœnæ sibi Pontifex reseruat: & Ita neque Inquisitores, neque Episcopi hæc facultatem dare possunt: sic Pegna *dictis comment. 3. vers. nunquid autem*. Sanchez *num. 43*. Farinacius *n. 37*. Azor *lib. 8. q. 7. & 12*. Barbosa *n. 7*. Concilium autem Cardinalium Sede vacante facultatem concedere nemini poterit, nisi tam graue, tamque cuius periculum immineret, vt omnibus & singulis Cardinalibus videretur celeriter esse occurrendum, quia in his quæ ad potestatem, & iurisdictionem Pontificis pertinet, non possunt se alia via introrittere, vt constat ex *Clemente Romano, de elect. & tradit Sanchez num. 44*. Suarez *disp. 20. de fide, sect. 2. n. 28*.

Dixi non posse Episcopos, neque Inquisitores facultatem concedere legendi libros hæreticos hæresim continentes, vel de religione tractantes. Nam si libri de religione non tractent, neque hæresim contineant, aut ab hæreticis conscripti fuerint, dum erant Catholici, aut postquam Ecclesiæ fuerint reconciliati, optime possunt Inquisitores dare cui visum fuerit facultatem legendi: sic Azor *tom. 1. lib. 8. cap. 16. quaest. 12*. Pegna *2. part. comment. 3. ad cap. fraternitatis, vers. quædam*. Farinacius *de hæresi, quaest. 180. num. 37*. & habetur *2. reg. expurgatorij Romani*.

§. IV.

De pœnis impositis harum legum transgressoribus.

- 1 Afficiuntur excommunicatione reseruata Sunt de hæresi suspecti, & tanquam hæreticorum fautores puniendi sunt.
- 2 Componentes scienter librum hæreticum, vt hæretici puniendus est.
- 3 Transcribentes suspensionem hæresis contrahit.
- 4 Imprimentes vltra excommunicationem, tanquam fautores puniendi sunt pœna arbitraria.
- 5 Retinens, vendens, defendens, aportans libros hæreticorum suspectus est de hæresi.
- 6 Arbitrio iudicis relinquuntur, an suspicio sit lenis, vehemens, vel violenta.
- 7 His pœnis solum fideles baptizati afficiuntur.

1 Constat scienter legentes, retinentes, imprimentes, aut defendentes hæreticorum libros de religione tractantes, vel hæresim continentes, esse excommunicatos, excommunicatione reseruata in Bulla Cœnæ clausula prima. Secundo constat de hæresi esse suspectos sic legentes, retinentes, &c. Tertio reputari hæreticorum fautores. Vt autem hæc plenus cognoscantur, pro foro externo breuiter singula perstringimus.

2 Et primo dicendum est de componente librum, in quo hæreses continentur: is enim si ex proposito hæreses scripserit, & defensori, vt hæretici puniendus est, quia est verè hæreticus, cum scienter contra Ecclesiæ sensum doceat, & maiori cum deliberatione, quam si verbis hæresim protulisset. Quod intelligendum est, etiam si in principio libri protestationem fecerit, quia contrario facto eam abrogauit; secus verò dicendum est, si non ex proposito, sed quasi per transcursum scripserit hæresim; præsumitur enim non ex malitia, sed ex ignorantia (scilicet; præteritum si res obscura erat; & difficultis, & protestationem fecit, vel alias Catholicus, & probus communi hominum opinione habetur sic tradunt Pegna *director. 2. p. com. 3.*

ad cap. fraternitatis. versic. horum tame. sententia. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 16. g. 10. in medio. Farinac. de haresi. q. 80. n. 16. & 17. Malcard. de probation. conclus. 862. n. 3. & alij. Idem iudicium est de falsantibus, seu corruptoribus Catholicorum libros, p. uia dogmata illis miscendo: sic docent Pegna 2. p. direct. com. 17. ad. cap. nouit. de sentent. excomm. vers. denique. Farinac. n. 14. Menoch. de arbitr. cent. 6. casu 549. n. 5. Modi autem quibus hac falsitas contingit, optime a supradictis Doctores expenduntur.

3 Secundo dicendum de transferente hos hereticorum libros, qui si scienter teneant, suspitionem haresis contrahit & tanquam fautor haresi damnandus est: tradit Azor cap. 17. g. 5. Pegna direct. 2. p. com. 17. vers. sed hac sententia, & segg. Farinac. n. 18. licet tamen ab hac suspitione excusari possit, primo si statim post scripturam libros combusserit, aut lacerauit. Secundo, si nulli domini, & metu inculso non ausus fuit deponere. Tertio, si tanquam discipulus putauit maleitiam, & veniam sibi non adesse. Quapropter prudentis arbitrio hac omnia expendenda sunt, vt qualitas cuius cognoscatur, & iuxta illam grauis, vel leuis, aut nulla suspicio habeatur: sic Azor, Pegna & Farinac. & alij supra.

4 Tertio dicendum de imprimendis illos, qui vltra excommunicationem tanquam fautores hereticorum puniendi sunt penam arbitria, vt statuit Pius V. ad indicem librorum prohibitorum reg. 10. sic Farinac. num. 19. Menoch. cent. 6. casu 549. Vigilia. de censur. 2. p. in glossa imprimendis. Pegna 2. p. com. 17. et. 1. in fine. Aduertendum insuper, ex constitutione Leonis X. in Concilio Lateranensi, quae incipit, Inter sollicitudines, edita anno 1515, prohiberi esse omnibus typographis, ac libris, & aliis scripturis, quaecumque sint, etiam si haresim non concitant, nec de religione tractent, in vrbe impendant absque examinatione, & approbatione in scriptis obiecta tibi Vicarij, & Magistri sacri Palatii, & in alijs diocesibus absque approbatione Episcopi, & Inquisitoris haresic prauitatis. Qui autem secus praesumpserit, vltra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem & ducatos centum fabricae sancti Petri, per annum ab exercitio imprimendi suspenditur, & excommunicationem ipso facto incurrit, referuam solum Episcopo ex vi huius decreti; & crescente eorum contumacia poene augenda sunt a Vicario in vrbe, & ab Episcopis alibi. Concilium autem Trident. sess. 4. de decreto de editione librorum, sub eiusdem poena cauet, vt nemini liceat imprimere, vel impium facere quolibet libros de rebus sacris sine nomine auctoris, necque illos in futurum vendere, aut etiam apud se retinere, nisi prius examinati, probatique fuerint ab ordinario, quae quidem licentia in scriptis habenda est. Quod si volentes imprime regulares fuerint, indigeant licentia & approbatione suorum superiorum. Hec Concilium. In regno tamen Castellae lege regia vii recepta sufficit licentia supremi Concilij, de cuius mandato examinatur prius liber ab aliquo viro docto. In vrbe Vicarius remittit librum videntem Magistro sacri Palatii, cuius licentia habita typographus imprimi, praefixa in principio libri sola clausula, De licentia superioris, aut aequipollentis in regno Portugaliae tenetur decretum Concilij Lateranensis, non enim sibi imprimitur liber, nisi obiecta licentia ab Ordinario, & Inquisitoribus, subdit deinde Concilium. Qui autem scripto eos (id est, supradictos libros) communicant, vel euulgant, nisi ante examinauit, probatique fuerint, eidem poenis subiacent, quibus impressores. Sub quibus verbis, vt supra dixi, congregato Cardinalium declarauit intelligi conciones, annotationes, quaestiones, & alia similia, quae communicantur ad effectum, vt typis mandentur; secus hoc sine cessante, tradit Man. Ro. tom. 2. g. regul. q. 104. art. 1. sine, Barbosa alios referens. 3. p. de poss. Episc. alleg. 90. in fine.

Sed iniquos, au si imprimas librum falso nomine auctoris supposito, pecces aduersus hanc legem Concilij?

Credo te peccare, quia vere ille liber est absque nomine auctoris, non tamen inconuenientia, quae Concilium intendit vitare in libris sine nomine auctoris procedunt, cum sub nomine ficto imprimuntur. Non enim auctor tunc conueniri potest, vt rationem reddat de doctrina asserta. Qua propter inter modos periculosos falsificandi libros hic enumeratur a Pegna direct. com. 17. ad. cap. nouerit, vers. denique qualis sit, & segg. Farinac. de haresi, q. 180. n. 14.

5 Quarto dicendum est de retinentibus, defendentibus, alporantibus, vendentibus, & ementibus; si enim hi libros hereticorum, in quibus haresis distincta sunt, scienter retinent, defendunt, alportant, &c. sine dubio haresis suspecti sunt, quod multis rebus docent Pegna 2. p. direct. com. 3. ad cap. fraternitatis, vers. sed alter casus Martin. Deltio lib. 5. magia sect. 17. vers. ius etiam, Menoch. de praesumpt. lib. 5. praesumpt. 6. n. 18. Farinac. de haresi, q. 180. n. 8. Azor lib. 8. c. 16. g. 10. Quod verum est, etiam si nunquam sic retinentes libros legerint, sic Decian. tra. crim. lib. 5. cap. 37. n. 55. Farinac. n. 20.

6 Sed an haec suspicio leuis, vehemens, violenta sit? vane Doctores, vt videre est in Farinac. n. 9. Pegna direct. com. 3. vers. an autem hac suspicio, Probabilis mihi videtur arbitrio iudicis remittendum esse, qui pro qualitate circumstantiarum

aliquando de leui, aliquando de vehementi, aliquando de violenta suspicione eorum condemnauit, sic Simanc. de Catholicis. Infit. tit. 38. n. 24. Zanch. tra. de haresi, cap. 7. n. 7. Albertin. tra. de agnoscent. assert. Cathol. quest. 28. n. 26. & 30. Menoch. lib. 5. praesumpt. 6. n. 18. Malcard. tom. 2. conclus. 862. n. 7. & seg. Parainus de orig. inq. sit. lib. 3. quest. 9. n. 147. Pegna, & Farinac. supra. Aduerto tamen aliquando ex retentione, vel alportatione librorum, nullam haresis suspitionem oriri in retinente, aut alportante, quia probatur per indicia ferè manifesta omnino ignorasse quae vilitate in illorum librorum sic Ladius Zech in sum. 1. p. tit. de fide rubr. de haresi, cap. 11. n. 5. vers. tertia praesumptio. Pegnacem illo 3. vers. an hac suspicio, & com. 17. vers. ceterum in scriptore, & latore. Farinac. q. 180. n. 9. Quocirca vt sic retinens, vel alportans libros hereticorum suspectus de haresi sit, & vt talis possit torqueri, & ad purgationem condemnari, debet esse mala fama, mala vita & conditionis, aut aliàs de haresi difamatus; sicus vero si bonae vitae, & famae sit, neque vnquam de haresi suspectus, sic Albert. supra num. 25. & 26. Pegna com. illo 3. vers. an autem hac suspicio. Farinac. numer. 48. Malcard. num. 10. Decian. tra. crim. lib. 5. cap. 46. num. 26. in fine & alij.

7 Tandem placet aduertere supradictas omnes poenas intelligendas esse pro fidelibus baptizatis, quia ij solum sunt Ecclesiae subiecti. At Iudaeis non baptizatis si temporalis Christianorum dominio subdantur, prohibiti sunt libri heretici, & nostram religionem impugnantes, vel eorum falsam perfidiam defendentes iuxta constitutionem Iulij III. edita anno 1554. incipiente, Cum scit, & iuxta constitutionem Gregor. XIII. edita anno 1581. incipiente, Antiqua Iudaorum, Poenae autem pro qualitate criminis arbitrio Inquisitoris imponendae sunt, sic Pegna 2. p. direct. com. 3. ad cap. fraternitatis, vers. postremo, fol. mihi 94. Butarius lib. 1. consil. 90. n. 1. & 2. Simanc. de Catholicis. Infit. tit. 35. rubr. de Iudaeis, num. 1. Farinac. de haresi, q. 180. num. 10.

DISPUTATIO III.

De haresi, & Apostasia a fide.

Superiori disputatione egimus de his, quae communia sunt infidelibus baptizatis, & non baptizatis. In praesenti disputatione agendum est de his, quae specialiter infidelibus baptizatis conueniunt. Ij enim tantum (vt iam diximus) Apostatae dicuntur, qui deserunt fidem solemniter rite Ecclesiae receptam, siue illam deserant, Paganismo, Iudaismo, aut haresi.

PUNCTUM I.

Quid sit obiectum haresis, & apostasia a fide.

- 1 Propositio contraria fidei est haresis.
- 2 Distinguitur varia contradictio, quae potest esse.
- 3 Propositio haresi omnimodam contrarietatem habet cum obiecto fidei.
- 4 Propositio erronea contradicit obiecto fidei, non immediate, sed mediate.
- 5 Haresim sapit propositio, quae per consequentias moraliter certas obiecto fidei contradicit.
- 6 Male sonat propositio simplicem sensum habens, Catholicum, & hereticum, & frequentius in malum accipitur sensum.
- 7 Temeraria quae sine regula rationis procedit.
- 8 Scandalosa, si occasio sit alteri errandi, vel male de suis sentiendi.
- 9 In qualificandis propositionibus etiam committi possunt supradicti defectus.

1 Vt definitionem haresis, & apostasiae a fide colligamus praemittenda est cognitio obiecti, seu, materiae, circa quam versatur. Materia ergo, & obiectum haresis est, quod obiecto fidei immediate repugnat: cum D. Thom. communiter receptus 2. 2. q. 11. art. 2. dixerit haresim esse, quae fidem corrumpit, infertur sane obiectum haresis, obiectum fidei corrumpere, illique est contrarium. Ex quo fit quamlibet propositionem ex diametro oppositam propositioni fidei diuina credenda haresim esse, quia est propositio destruens obiectum fidei, & fidem corrumpit.

Aliquibus placet non sufficere hanc directam contradictionem fidei, vt propositio haeretica sit, nisi accedat pertinacia in profertente; eo quod contradicere quis potest fidei obiecto, & notanter, quia ignorantia posita haereticus non est: sic docent Caieta

DE
ASTRO
YALAY
TOMI
II